

Scientology

Een verkenning naar het beeld in Nederland

Interdisciplinaire scriptie - LA&S 2011

Begeleider: Herman Hendriks

Sarah de Lange - Studentnummer 3294455

Disciplinair adviseur: Pauline Hörmann

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	2
Scientology: kennismaking	5
L. Ron Hubbard	6
Dianetics	8
Auditing en de E-meter	10
Religie	12
Organisatie	15
Scientology: missie	19
Scientology: beeld in Nederland	21
Scientology: religie	23
Wilson	23
Flinn	29
Dericquebourg	31
Scientology: organisatie	33
Organisatiestructuur	33
Opstelling van de organisatie	37
Imago van de organisatie	39
Common ground	41
Conclusie	42
Literatuurlijst	43

INLEIDING

Al jaren ben ik geïntrigeerd door de Church of Scientology. Ten eerste omdat ik erg kan genieten van de Amerikaanse manier waarmee de kerk zich profileert, ten tweede door de enorme controverse die heerst rond deze nieuwe religieuze beweging. In veel landen is de organisatie geen erkende religie en de stroom geruchten en verhalen gaat maar door.

Als ik kijk naar Tom Cruise en John Travolta, dan zie ik twee van de bestbetaalde Hollywood-acteurs die al jaren lang meedraaien. Leuke interviews, leuke films, leuke rollen, leuke mensen. En bij die twee heb ik altijd de wetenschap dat ze lid zijn van Scientology. Dat was voor mij moeilijk te rijmen. Scientology is een moderne Amerikaanse religie gehuld in nevelen van hersenspoeling en afpersing. In Duitsland is de organisatie verboden omdat het als sekte is bestempeld. Overal waar het onderwerp Scientology ter sprake komt is het op zijn minst controversieel. Ik heb nog nooit mensen uitgesproken positief over de religie gehoord behalve wanneer het aanhangers waren die mij pamfletten uitdeelden. Ik ben overigens ook nog nooit uit eten geweest met Tom Cruise.

Toen ik in mijn omgeving sprak over mijn voornemen om mijn scriptie over dit onderwerp te schrijven, werd dit met veel scepsis en ook angst ontvangen. Mijn schoonmoeder verbood mij zelfs om de kerk te bezoeken uit angst dat ze me zouden indoctrineren en hersenspoelen en ze me nooit meer terug zou zien. Dit is natuurlijk een beetje overdreven gesteld, maar dat een negatief beeld over Scientology in Nederland overheerst lijkt me duidelijk. Dit komt al naar voren in Paul Schnabels boek *Tussen Stigma en Charisma* uit 1982. Hierin worden verschillende artikelen uit diverse Nederlandse media aangehaald waarin in de jaren zeventig en tachtig negatief over Scientology werd bericht.

Het idee bij deze scriptie is om te onderzoeken waar deze ogenschijnlijke discrepantie in het beeld van Scientology in Nederland vandaan komt. Aan de ene kant is Scientology de religie van rolmodellen zoals Tom Cruise en aan de andere kant denken mensen aan hersenspoeling en afpersing bij deze kerk. Mijn onderzoeksvraag is daarom ook: Hoe is de discrepantie in het beeld van Scientology in Nederland te verklaren? Met Scientology bedoel

ik in deze scriptie overigens consequent de kerk en niet de leer van deze beweging. Ik gebruik deze term om mogelijke bias te vermijden.

De opbouw van de scriptie is als volgt: ik zal eerst uitleggen wat Scientology precies is. Daarbij zal ik eerst stil staan bij de oprichter L. Ron Hubbard en vervolgens bij Dianetics; dit is de methode die scientologen gebruiken om trauma's en andere nare ervaringen uit hun geest te halen zodat ze een hogere staat van zijn bereiken. Dit gebeurt met behulp van een apparaat genaamd de E-meter: ook niet iets wat je dagelijks tegenkomt dus daar zal ik ook kort wat over vertellen.

Daarna zal ik Scientology op dit moment belichten; de kerk is tijdens haar korte bestaan namelijk snel uitgebreid. Hierbij zal ik ook kijken naar de andere organisaties die onder de paraplu van Scientology hangen. Zoals uit deze scriptie namelijk zal blijken, is Scientology een wereldwijd netwerk dat zich met veel verschillende zaken in de samenleving bezighoudt.

In het tweede hoofdstuk zal ik de missie en de doelen van Scientology uit de doeken doen. Hiermee hoop ik het beeld te kunnen bepalen dat Scientology graag uit zou willen stralen te kunnen vinden. Hierbij zal ik mijn informatie volledig uit door Scientology gepubliceerde bronnen halen zoals een deel van de honderden boeken die inmiddels zijn uitgegeven, pamfletten en folders, en de website.

In het daaropvolgende hoofdstuk zal ik kijken naar het negatieve beeld dat op dit moment voornamelijk van Scientology bestaat. Hierbij zal ik me voornamelijk richten op Nederlandse bronnen, al zal ik af en toe een uitstapje maken naar bronnen uit andere landen, omdat deze door globalisering ook veel effect kunnen hebben op het beeld van Scientology in Nederland.

Een groot onderdeel van het negatieve beeld dat mensen hebben van Scientology hangt samen met de vraag: is Scientology wel een kerk? Al vanaf de oprichting van Scientology beweren boze tongen dat de kerkconstructie puur gekozen is voor het omzeilen van belastingbetaling. Om antwoord te geven op de vraag of Scientology wel een kerk is, zullen we naar de achterliggende religie moeten kijken.

Daarom zal ik in het daaropvolgende hoofdstuk de religie Scientology nader onderzoeken. Dit zal ik doen aan de hand van verschillende religiewetenschappers die hebben gekeken

naar de kenmerken van religies en de beleving van gelovigen. Ook zal ik hierbij aandacht besteden aan de verschillende overheden die Scientology als een religie hebben erkend.

Aangezien meerdere overheden Scientology als officiële kerk hebben erkend, bestaat de kans dat de religieuze aspecten van Scientology de discrepantie in het beeld niet kunnen verklaren, zodat ik dieper in de organisatie zal moeten duiken. Dat zal ik in het daaropvolgende hoofdstuk inderdaad ook doen. Hierbij zal ik de organisatiestructuur van Scientology belichten en nagaan of deze misschien invloed heeft op het beeld dat van Scientology bestaat. Ook zal ik kijken naar welke soort organisatie Scientology is en het effect daarvan op het beeld van Scientology onderzoeken. Ten slotte zal ik naar het imago van Scientology kijken aan de hand van diens symbolen, gedrag en communicatie.

Ik hoop dat ik door een benadering van het onderwerp vanuit deze twee invalshoeken een verklaring kan vinden voor de discrepantie in het beeld van Scientology.

SCIENTOLOGY: KENNISMAKING

'Het woord *Scientology* is afkomstig van het Latijnse *scio*, dat "weten in de breedste zin van het woord" inhoudt, en het Griekse *logos*, ofwel "studie van". De combinatie betekent "weten hoe te weten". Scientology wordt verder gedefinieerd als "de studie en behandeling van het spirituele wezen in relatie tot zichzelf, universa en andere levensvormen".¹

Scientology is ontstaan in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Een roerige tijd halverwege een eeuw die doorspekt is van modernisme en technologische vooruitgang; van wereldoorlogen, lopende banden en economische crisis. De ene na de andere vooruitgang stuwde de welvaart omhoog maar de terugslag leek vervolgens telkens even groot. Scientology stond voor velen voor het spel van de balans tussen technologie en humanistiek, aldus Scientology in een eigen uitgave.² Scientology is, wederom naar eigen zeggen, een toegepaste religieuze filosofie. Deze kent veel overeenkomsten met andere religies en filosofieën en ziet de mens als spiritueel wezen.³ Scientology gaat ervan uit dat de mens van nature goed is en daarom via spiritualiteit een hoger doel in het leven kan nastreven. De religie is opgericht door L. Ron Hubbard, en er is ondanks het overlijden van de man in 1986 nog steeds een belangrijke rol voor hem weggelegd. Niet al te lang geleden, namelijk op 13 maart 2011, werd wereldwijd zijn geboortedag weer gevierd, die voor scientologen een van de belangrijkste feestdagen is. Daarom eerst een korte kennismaking met deze veelbesproken man.

¹ www.Scientology.nl

² Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 3.

³ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 3.

L. Ron Hubbard

Lafayette Ron Hubbard wordt in 1911 geboren in Nebraska, centraal gelegen in de Verenigde Staten. Zijn leven is uitgebreid beschreven in verschillende publicaties van Scientology zelf. Veel van de beweringen over zijn leven zijn echter door andere bronnen weerlegd. Desondanks zal ik bij de beschrijving van zijn leven zoveel mogelijk aan de feiten houden. Na zijn vroege jeugd in Amerika te hebben doorgebracht, reisde Hubbard in de twintiger jaren veel door Azië. Dit kwam doordat zijn vader bij de marine zat en in Guam was gestationeerd.⁴ Hier kwam hij ook voor het eerst in contact met niet-westerse religies. Na gestudeerd te hebben in Washington D.C. legt Hubbard zich toe op het schrijven van verschillende boeken. Hij begint zijn schrijverscarrière met het schrijven van fantasy en sciencefictionboeken. Deze carrière werd onderbroken door Hubbards militaire dienstplicht tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij sloot zijn dienstitijd af in een ziekenhuis. Waarom is nog steeds niet duidelijk; Scientology-bronnen menen dat Hubbard gedeeltelijk invalide en blind was geworden als gevolg van heup en rugletsel en verwondingen aan de oogzenuw.⁵ Volgens het boek *Ron the War Hero*, van onderzoeker Chris Owen, lag hij in het ziekenhuis voor maagproblemen die simpelweg verholpen konden worden door een ander eetpatroon.

Na W.O. II begon Hubbard zich te interesseren voor geestelijke gezondheid, wat uiteindelijk resulteerde in Dianetics. Deze behandelmethode voor psychische problemen wordt ook de basis van Scientology. Op deze methode zal ik in het volgende hoofdstuk dieper ingaan omdat dit een belangrijk onderdeel is van de leer van Scientology.

Er is niemand die kan beweren dat Hubbard geen productieve man was, aangezien hij tientallen fantasy en sciencefictionboeken heeft geschreven en uiteindelijk ook minstens tientallen publicaties voor Scientology. De exacte aantallen geschreven werken van Hubbard fluctueren tussen de tientallen en duizenden; het hangt ervan af welke bron je raadpleegt. Een ding is zeker: zijn werk en met name *Dianetics; the Modern Science of Mental Health* heeft tot op de dag van vandaag op tienduizenden mensen een enorme invloed uitgeoefend.

⁴ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: theologie en praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 87.

⁵ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: theologie en praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 90.

Zo ook op L Ron Hubbard's eigen leven. Na de publicatie van dit boek legde Hubbard met een klein groep mensen zich toe op verdere uitleg van de Dianetics technieken aan geïnteresseerden in het hele land. Zijn studie naar de geest ging daarnaast onverminderd door en in 1951 verschijnt zijn tweede boek over dit onderwerp.⁶ In de daaropvolgende jaren verkreeg Hubbard meer volgers en aangezien het voor deze toekomstige Scientologen het overduidelijk was dat het hier niet alleen om een nieuwe filosofie maar om een nieuwe religie ging werd in 1954 de eerste Church of Scientology opgericht.⁷

Vele jaren en kerken later heeft Hubbard zijn nadagen doorgebracht in Engeland. Of het toeval was dat hij hier een van de hoofdkantoren van Scientology heeft opgericht en hier ook zelf verbleef blijft een vraag. Wat in ieder geval bekend is, is dat een groot onderzoek door de Amerikaanse belastingdienst naar Hubbard en zijn organisatie was. Aan de andere kant van de Oceaan heeft hij veilig was voor eventuele gevolgen.

Uiteindelijk stierf L Ron Hubbard in Californië op 74 jarige leeftijd op 24 januari 1986. Een dag waar Scientologen wereldwijd nog steeds belang aan hechten.

⁶ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: theologie en praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 48.

⁷ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: theologie en praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 48.

Dianetics

Op 9 mei 1950 publiceert Hubbard *Dianetics: The Modern Science of Mental Health*, waarin hij antwoorden geeft op levensvragen die naar voren waren gekomen naar aanleiding van eerder geschreven manuscripten over de geest. Hubbard was namelijk al sinds 1928 bezig met zijn studie naar 'verstand en de geest'⁸, wat in 1938 resulteerde in de eerste tekst over dit onderwerp. *Dianetics: The Modern Science of Mental Health* stond 28 weken op de New York Times bestsellerlijst, is in meer dan 60 talen verschenen⁹ en wordt uiteindelijk ook de basis van de veelbesproken Scientology-kerk.

Dianetics is een methodologie voor het verlichten van kwalen zoals ongewenste emoties en gevoelens, irrationele angsten en psychosomatische ziektes (ziektes veroorzaakt of verergerd door mentale stress) en is het beste te beschrijven als: wat de ziel met het lichaam doet via de geest.¹⁰ Volgens Hubbard is het doel van het leven voortbestaan. Alle negatieve emoties en eerder genoemde kwalen zijn het resultaat van acties die niet gericht zijn op dit ultieme voortbestaan.¹¹

Elke persoon bestaat volgens Hubbard uit een Thetan, dit is de ware zelf van deze persoon en is onsterfelijk, alwetend en onnipotent.¹² Ze bestonden al voor er materie, energie en ruimte was. Een aantal Thetans verveelden zich biljoenen jaren geleden en om de tijd te verdrijven creëerden ze werelden en personen. Deze Thetans huisden in de eerste mensen en na de dood van een mens verhuisden ze naar de volgende persoon en dit hebben ze al miljoenen jaren zo gedaan.¹³ Deze Thetans zijn inmiddels verzwaard met opeengestapelde trauma's die ze hebben meegemaakt tijdens hun vele mensenlevens. Dit zijn de trauma's waar wij als mensen nu mee te kampen hebben.

Hier komt Dianetics om de hoek kijken. Volgens deze methodologie bestaat onze geest uit twee delen: het analytische deel en het reactieve deel. Het analytische deel is inderdaad gericht op het voortbestaan en dit gedeelte is het leidende deel van de geest als de persoon

⁸ www.Scientology.nl

⁹ www.Ironhubbard.nl

¹⁰ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 60.

¹¹ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 60.

¹² Wallis R. (1976) *The Road to total Freedom* Londen: Heinemann, pp. 103

¹³ Wallis R. (1976) *The Road to total Freedom* Londen: Heinemann, pp. 104

volledig bij bewustzijn is.¹⁴ Het reactieve gedeelte van de geest neemt de taken van het analytische deel over zodra de persoon niet of niet-volledig bij kennis is door toedoen van hevige pijn, shock, deliria, of zelfs door de verdoving tijdens operaties.¹⁵ Deze negatieve emoties kunnen zelfs opgedaan zijn tijdens vorige levens.¹⁶ De reactieve geest maakt van alles wat er op een dergelijk moment om iemand heen gebeurt een engram. Dit is een mentale 'foto' van de gebeurtenis waarin dus pijn, angst of andere negatieve emoties voorkomen.

Als deze persoon in de toekomst iets meemaakt wat een voldoende aantal overeenkomsten heeft met deze engram, zal op dat moment niet langer de analytische geest hetgeen zijn dat deze persoon leidt maar de reactieve geest. Dit betekent dat de persoon niet langer handelt vanuit de wil om voort te bestaan maar vanuit angst, pijn en andere negativiteit.¹⁷ De persoon zal het engram op een dergelijk moment opnieuw beleven en ook vanuit dit engram handelen. Hij of zij zal dezelfde pijn ervaren en dezelfde emoties beleven, wat voor de leek zal lijken op onbegrijpelijke pijnen en angsten en daaruit voortvloeiend irrationele keuzes.¹⁸

Vanuit Dianetics is een methode ontwikkeld om deze engrammen op te sporen en te wissen. Zodoende kan de persoon door het leven gaan zonder het reactieve gedeelte van zijn geest wat er voor zorgt dat deze persoon volledig zichzelf is. Hij kan in alle vrijheid leven met zijn emoties zonder enige remmingen vanuit de reactieve geest. Scientologen noemen iemand in deze staat van zijn een 'Clear'. Een Clear heeft volledige toegang tot zijn creativiteit, persoonlijke kracht en karakter en zijn daardoor zelfbewust, vrolijk en succesvol zowel wat betreft hun carrière alsmede op het gebied van relaties.¹⁹ De methode om dit te bereiken wordt auditing genoemd. Overigens zijn er zodra iemand Clear is, ook daarna nog verschillende levels te behalen. Dit zijn de zogeheten 'Operating Thetan' levels.

¹⁴ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 63.

¹⁵ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 63.

¹⁶ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 34.

¹⁷ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 63.

¹⁸ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 64.

¹⁹ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 65.

Auditing en de E-meter

Een zeer belangrijke godsdienstige praktijk in de leer van Scientology is auditing. Auditing komt van het Latijnse woord 'audire' dat luisteren betekent.²⁰ Auditing wordt gedaan door een auditor (een Scientology geestelijke), en ontvangen door een zogenaamde 'pre-Clear', verwijzend naar iemand die in het voorstadium van Clear zijn zit. Auditing maakt gebruik van verschillende hulpmiddelen; de belangrijkste twee zijn 'processen' en de 'E-meter'. Ik zal eerst de processen verder uitleggen, vervolgens zal ik de E-meter behandelen.

Tijdens auditing stelt de geestelijke de parochiaan specifieke vragen die betrekking hebben op de spirituele vragen die betrekking hebben op de spirituele problemen die in de sessie naar boven zijn gekomen. Zodra de auditor weet welk probleem zorgt voor de spirituele blokkade zal hij gerichtere vragen stellen of aanwijzingen geven over het desbetreffende probleem om de parochiaan te helpen deze kwestie te verwerken.²¹ De auditor houdt zich hierbij aan de 'Auditor's code', een set strenge richtlijnen om te verzekeren dat de pre-Clear maximaal succes kan behalen door de auditing-sessies.²²

De Auditor maakt hierbij gebruik van de 'processen', dit zijn exacte sets van vragen en aanwijzingen samengesteld door L. Ron Hubbard. Dit is volgens Scientology de grote kracht van auditing; er zijn namelijk zeer veel vragen te stellen die uiteindelijk de persoon in kwestie wel of niet zouden kunnen helpen. Wat Scientology en Dianetics zo bijzonder maakt is dat L. Ron Hubbard precies de juiste vragen en richtingen heeft weten te isoleren waardoor verbetering van de spirituele staat van zijn altijd zal plaatsvinden.²³

Dit proces wordt ondersteund door de E-meter. De E-meter is een apparaat dat helpt bij het zoeken naar spirituele verstoring. De 'electropsychometer' meet de mentale staat van een pre-Clear. Beeldvorming in de geest bestaat uit energie en massa, die door de E-meter wordt

²⁰ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 33.

²¹ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 34.

²² Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 81.

²³ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 80.

geregistreerd. Dit helpt bij een audit om de geestelijke verstrikking te lokaliseren.²⁴ Omdat het reactieve deel van de geest van nature verborgen is, is het moeilijk om deze te vinden. De E-meter is hierbij een handig hulpmiddel omdat hij de effecten van de reactieve geest opspoot waarna ze behandeld kunnen worden. Het werkt door middel van elektroden die een enorm laag voltage elektriciteit door het lichaam laten stromen. Terwijl de elektriciteit door het parochiaan's lichaam stroomt, waar hij overigens niks van voelt, worden hem verschillende afbeeldingen getoond of aan hem gevraagd aan bepaalde zaken te denken. Als de reactieve geest getriggerd wordt door een bepaalde gedachte of afbeelding zal de stroom veranderen wat af te lezen is op de E-meter.²⁵ Zodoende kunnen de te behandelen gebieden gelokaliseerd worden.

²⁴ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 37.

²⁵ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 80.

Religie

In 1954 richt L. Ron Hubbard de eerste Scientology-kerk op in Los Angeles. Sinds de oprichting van de kerk heeft deze zich over de hele wereld verspreid. Vandaag de dag zijn er meer dan 8500 Scientology-kerken, missies en aangesloten groepen die aan miljoenen mensen Scientology leveren, in 165 landen.²⁶ Sinds 1970 is de beweging ook in Nederland actief. Naast de Scientology-kerk in Amsterdam zijn er missies in Den Haag en Eindhoven.²⁷

Een beknopte uitleg van het Scientology geloof is te vinden in het Credo van de Scientology kerk, oftewel de geloofsbelijdenis:

Wij van deze Kerk geloven:

Dat alle mensen, van welk ras, welke huidskleur of welk geloof dan ook, met gelijke rechten werden geschapen.

Dat alle mensen het onvervreembare recht hebben hun eigen religie in praktijk te brengen.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben op hun eigen leven.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben op geestelijke gezondheid.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben op hun eigen verdediging.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben om hun eigen organisaties, kerken en overheden te vormen, te kiezen, te helpen en te ondersteunen.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben vrij te denken, vrij te spreken, vrij hun eigen mening op papier te zetten en tegen de mening van anderen in te gaan of erover te spreken of te schrijven.

Dat alle mensen een onvervreemdbaar recht hebben hun eigen soort te creëren.

Dat de zielen van mensen ook de rechten hebben van mensen.

Dat de studie van de geest en de genezing van mentaal veroorzaakte ziekten niet aan de religie mag worden onttrokken of op niet-religieuze gebieden mag worden gedaan.

²⁶ www.Scientology.nl

²⁷ Schnabel, P. (1982) *Tussen Stigma en Charisma* Rotterdam, Erasmus Universiteit, pp. 43.

En dat geen instantie, minder dan God zelf, de macht heeft om deze rechten, openlijk of heimelijk, op te schorten of terzijde te schuiven.

En wij van deze Kerk geloven:

Dat de Mens in wezen goed is.

Dat hij ernaar streeft om voort te bestaan.

Dat zijn voortbestaan afhangt van hemzelf en van zijn medemensen, en van het bereiken van broederschap met het universum.

En wij van deze Kerk geloven dat de wetten van God de mens verbieden:

Om zijn eigen soort te vernietigen.

Om de geestelijke gezondheid van een ander te vernietigen.

Om de ziel van een ander te vernietigen of tot slaaf te maken.

Om het voortbestaan van zijn kameraden of zijn groep te vernietigen of te verkleinen.

En wij van deze Kerk geloven dat de geest kan worden gered en dat alleen de geest het lichaam kan redden of genezen.²⁸

Uit bovenstaande blijkt dat Scientology in het bestaan van een God gelooft, net als andere westerse religies. Het afwijkende hierin is dat Scientology deze God geen naam geeft, Scientologen kunnen de Islam, het Katholicisme of welke andere religie aanhangen en de God behorend bij deze religie aanbidden en tegelijkertijd Scientology zijn, deze twee zaken bijten elkaar niet. Om een goed, succesvol leven te leiden dient een scientoloog te geloven in een Opperwezen. Het ultieme voortbestaan van waaruit de analytische geest denkt en handelt, is namelijk op te delen in acht dynamieken. Om daadwerkelijk goed voort te bestaan en succesvol te zijn moet men met al deze acht dynamieken rekening houden.²⁹ Het werkt volgens het principe van de zwakste schakel, als je met een van de acht geen rekening

²⁸ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, voorblad.

²⁹ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 69.

houdt, zal je op de andere dynamieken ook niet succesvol zijn. De laatste van deze dynamieken is de drang tot voortbestaan via een Opperwezen.³⁰ Zonder geloof in een Opperwezen is een succesvol bestaan dus simpelweg niet mogelijk volgens de leer van Scientology.

Ook is er in elke Scientology-kerk elke zondag een dienst of meerdere diensten en worden er in de kerken mensen getrouwd, gedoopt en zijn er begrafenisdiensten. Toch vinden scientologen dat hun kerkgebouwen behoorlijk verschillen van het populaire begrip dat mensen hebben van een kerk. De Scientologykerken zijn alle dagen van de week open en iedereen kan er binnen lopen. Parochianen zijn ook niet alleen op zondag in de kerk te vinden maar de kerk speelt ook doordeweeks een belangrijke rol in hun leven. Ze komen hier voor hun trainingen en auditing-sessies en organiseren hiervandaan ook verschillende activiteiten voor de gemeenschap.³¹ Scientologen houden zich namelijk op veel verschillende vlakken bezig in de samenleving, hier zal ik verder op ingaan bij het volgende onderwerp: organisatie.

³⁰ Hubbard, L. R. (1989) *Inleiding tot de ethiek van Scientology* Kopenhagen: New Era Publications, pp.14.

³¹ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 239.

Organisatie

De organisatie van Scientology is lastig te ontrafelen met veel verschillende onderdelen en secties. Naast de belangrijke godsdienstige taken van auditing en training, voorziet de kerkelijke structuur van Scientology in vele verschillende activiteiten. Tot deze activiteiten behoren onder andere het werven van nieuwe leden, het besturen van de kerk, interne communicatie en het produceren van informatiemateriaal.³² Scientology maakt voor het organiseren van al deze activiteiten gebruik van hiërarchische structuur. Deze top-down benadering is gekozen zodat de verschillende Scientology-praktijken over de hele wereld op de juiste wijze worden geïmplementeerd.³³ In de organisatie van Scientology zit een belangrijke scheiding; er is een kerkelijk en een niet-kerkelijk deel. Ik zal eerst dieper ingaan op het kerkelijke gedeelte.

Het belangrijkste leidinggevende orgaan voor deze godsdienst is de Church of Scientology International, dit is de moederkerk die zich bevindt in Los Angeles. Deze kerk stuurt de verschillende kerken, missies (de kleinste kerken van Scientology) en geestelijken aan door middel van het verschaffen van richtlijnen, steun en coördinatie van alle activiteiten op het gebied van de eredienst, opleiding van geestelijken en ander personeel, informatieverstrekking en bestuurstaken, evenals de activiteiten die gericht zijn op verbetering van de samenleving.³⁴ Hieronder staan de Continental liaison offices die verantwoordelijk zijn voor bepaalde geografische zones. Hiervan zijn er in totaal acht waarvan twee zich in Europa bevinden; Saint Hill Manor in Sussex voor het Verenigd Koninkrijk en een in Kopenhagen voor de overige landen in Europa.³⁵

Missies zijn zoals eerder gezegd de kleinste kerken, maar dat staat bij Scientology ook meteen gelijk aan de hoogte van het spiritueel niveau. Ik heb het al eerder gehad over de Thetans en de drijfveer van mensen om uiteindelijk als Clear door het leven te gaan. Om Clear te worden, moet je verschillende niveaus doorlopen. Missies verzorgen alleen de lagere niveaus van auditing en inleidende trainingen. Maar ook tussen de overige kerken

³² Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 59.

³³ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 60.

³⁴ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 60.

³⁵ www.Scientology.org

bestaan hierin verschillen. Klasse V kerken verzorgen diensten voor beginners en enigszins gevorderden. Klasse V kerken kunnen ook Celebrity Centres zijn, kerken waarvan het merendeel van de parochianen bestaat uit kunstenaars, acteurs en lokale gezagsdragers. Daarboven staan de Saint Hill kerken en de hoogste kerken zijn de Scientology Advanced Organizations waar vergevorderde auditing en training geleverd wordt aan parochianen vanuit de hele wereld.³⁶

Op het daaropvolgende niveau van de godsdienstige hiërarchie van Scientology staat de Church of Scientology Flag Service Organization. Deze kerk in Clearwater, Florida is de grootste Scientology kerk ter wereld.³⁷ Hier wordt het op een na hoogste spirituele niveau bereikt en gedoceerd. De naam 'flag' gaat terug op het feit dat deze niveaus eerst gedoceerd werden op zee aan boord van een vlaggenschip. Om meer mensen te kunnen bereiken zijn deze niveaus uiteindelijk verhuist naar de locatie in Florida. Het allerhoogste spirituele niveau is overigens nog steeds alleen te bereiken op een schip, de MV Freewinds.³⁸

De zojuist genoemde kerken en organisatieonderdelen zijn verantwoordelijk voor de traditionele kerkelijke functies van Scientology maar daarnaast bestaat er nog een heel netwerk aan organisaties. Te beginnen met het Religious Technology Center (RTC) dat de belangrijke functie heeft om de orthodoxe tradities van de Scientology godsdienst voor eeuwig te bewaken en bewaren.³⁹ Het RTC bezit alle religieuze handelsmerken van Scientology zoals 'Dianetics' en 'Scientology' en is hiermee verantwoordelijk voor het juiste gebruik hiervan.⁴⁰

David Miscavige is de voorzitter van de raad van de RTC. Dit maakt hem de meest invloedrijke persoon binnen Scientology. Want ondanks het feit dat RTC zich niet bezighoudt met de dagelijkse gang van zaken van de kerk, wordt er in de kerk wel dagelijks gewerkt met de doctrines en voorschriften opgelegd door het RTC. Dit centrum, dat als een op zich zelf

³⁶ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 63.

³⁷ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 66.

³⁸ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 262.

³⁹ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 71.

⁴⁰ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 265.

staande kerk wordt gezien, heeft altijd het laatste woord als het gaat om de geschriften, doctrines en juiste interpretatie van L. Ron Hubbard's nalatenschap.⁴¹

De meest toegewijde stafmedewerkers van de kerk zijn de leden van de Sea organization, wat wordt afgekort tot Sea org. Deze organisatie heeft geen formele status maar bestaat al sinds 1967 en heeft meer dan 5000 leden. Dit ook meteen het meest controversiële onderdeel van de kerk. Dit onderdeel dat, zoals de naam al doet vermoeden, zijn oorsprong heeft op zee heeft namelijk een unieke positie binnen Scientology. Alle organisatorische functies boven Klasse V kunnen namelijk alleen bezet worden door leden van de Sea Org. Om hier lid van te worden moeten stafmedewerkers een contract tekenen voor een miljard jaar.⁴² Daarnaast maken ze zeer lange dagen voor een mager salaris en is een privéleven eigenlijk niet of nauwelijks mogelijk aangezien je uniformen draagt en gezamenlijk woont, slaapt en eet.⁴³

Hiermee zijn de belangrijkste kerkelijke organisatieonderdelen behandeld, maar daarnaast heeft Scientology nog veel andere onderdelen en dochterorganisaties verantwoordelijk voor het verbeteren van de samenleving op veel verschillende vlakken. Zo is er de Scientology Lidmaatschapsvereniging die zich naast het promoten van Scientology voornamelijk inzet voor godsdienstvrijheid over de hele wereld.⁴⁴ Ook zijn er verschillende antidrugs projecten; waarvan de bekendste en grootste Narconon is. Dit is een rehabilitatieprogramma gebaseerd op de lessen van Hubbard. Een zelfde soort programma is ook gecreëerd om criminelen weer op het rechte pad te krijgen: Criminon.⁴⁵

Ook op het gebied van onderwijs, analfabetisme, milieukwesties en mensenrechten zijn er verschillende op zich zelf staande organisaties gebaseerd op Hubbard's gedachtegoed. Dit was goed te zien na de aardbeving op Haïti in 2010. Hier werd het programma van vrijwillig geestelijken ingezet om de slachtoffers te helpen. Na 9/11 werd zelfs een speciaal programma opgericht: het First New York Hubbard Detox Project voor brandweermannen

⁴¹ www.Scientology.org

⁴² Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 69.

⁴³ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 266.

⁴⁴ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 72.

⁴⁵ www.Scientology.org

die veel giftige stoffen binnen hadden gekregen. Er is veel kritiek op dit soort projecten waarvan gezegd wordt dat ze alleen voor promotiedoeleinden opgericht zijn en tegelijkertijd schadelijk zijn omdat ze vaak alternatieve methodes aanbieden waarbij reguliere medische hulp afgeraden en in een negatief daglicht wordt gezet.⁴⁶

Zoals eerder al gezegd zijn volgens Scientologen bijna alle ziektes afkomstig van de reactieve geest, dit behoeft dus geen medische behandeling, het engram moet simpelweg verwijderd worden. Dit zijn een aantal van de organisaties en programma's die Scientology heeft gericht het verbeteren van de wereld en leefomstandigheden van mensen.

Een overeenkomst tussen alle verschillende organisaties en organisatieonderdelen is de taakverdeling binnen de onderdelen. Elke medewerker heeft een eigen specifieke taak. Deze baan of positie wordt 'hat' genoemd, naar het feit dat bij veel beroepen aan de hoed te zien is welke baan ze hebben. Denk hierbij aan conducteurs en politieagenten. Elke hat heeft specifieke taken waarin de medewerker elke dag minimaal 2,5 uur wordt getraind. Als de medewerker zijn 'hatting' cursussen heeft volbracht en weet hoe hij zijn taak moet uitvoeren, kan hij deze 2,5 uur per dag gebruiken voor auditing en andere training. Elke medewerker heeft dus een uiterst specifieke taak waar hij soms wel een jaar fulltime voor heeft getraind.⁴⁷

⁴⁶ www.guardian.co.uk

⁴⁷ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 266.

SCIENTOLOGY: MISSIE

De missie van de Scientology Kerk is om de samenleving te verbeteren door middel van programma's en activiteiten en een actieve rol in de wereld van vandaag. De exacte doeleinden van Scientology zijn al in 1965 door Hubbard geschreven en deze staan nu nog steeds duidelijk op de website van Scientology vermeld:

Een beschaving zonder krankzinnigheid, zonder misdadigers en zonder oorlog, waar het capabele mensen gegund is succes te hebben en waar het eerlijke mensen gegund is rechten te hebben, en waar de mens vrij is om zich tot hogere niveaus te verheffen, dat zijn de doeleinden van Scientology.

Deze doeleinden, die in 1950 voor het eerst werden verkondigd aan een wereld in beroering, liggen ruimschoots binnen het bereik van onze technologie.

Scientology is niet-politiek van aard en verwelkomt iedereen, ongeacht zijn geloofsovertuiging, huidskleur of land van herkomst.

We beogen geen revolutie. We beogen slechts evolutie naar hogere staten van zijn, zowel voor het individu als voor de maatschappij.

We zijn onze doeleinden aan het bereiken.

Na eindeloze millennia waarin de Mens in het ongewisse over zichzelf, zijn verstand en het universum verkeerde, is voor hem de ban gebroken.

Andere pogingen van de Mens zijn overtroffen.

De gezamenlijke waarheden van de wijsgeren van de afgelopen vijftigduizend jaar hebben, gezuiverd en aangevuld met nieuwe ontdekkingen over de Mens, tot dit succes geleid.

We heten je welkom bij Scientology. We verwachten slechts dat je helpt bij het verwezenlijken van onze doeleinden en het helpen van anderen. We verwachten ook dat je geholpen wordt.

Scientology is momenteel de meest essentiële beweging op aarde.

In een wereld in beroering is dit werk niet eenvoudig. Maar aan de andere kant, als het wél eenvoudig was, zou het ook niet nodig zijn om het te doen.

We respecteren de Mens en geloven dat hij het waard is geholpen te worden. We respecteren jou en geloven dat ook jij kunt helpen.

Scientology is haar hulp niet verschuldigd. We hebben niets gedaan dat we goed zouden moeten maken. Was dat wel het geval geweest, dan zouden we nu niet voldoende helder van geest zijn om te doen waar we mee bezig zijn.

De Mens staat wantrouwend tegenover alle aangeboden hulp. Hij is dikwijls verraden en verloor zijn vertrouwen in de medemens. Te vaak schonk hij zijn vertrouwen en werd hij verraden. We kunnen fouten maken, want we bouwen een wereld op met gebroken strohalmen. We zullen je vertrouwen in ons echter nooit beschamen zolang je één van de onzen bent.

De zon gaat voor Scientology nooit onder.

Moge er voor jou, voor degenen die je lief hebt en voor de Mensheid, een nieuwe ochtendstond aanbreken.

Onze doeleinden zijn eenvoudig, ook al zijn ze verheven.

En we zullen slagen, en met elke nieuwe omwenteling van de aarde komen we een stap dichterbij ons doel.

Je hulp wordt door ons op prijs gesteld.

Onze hulp is de jouwe.⁴⁸

⁴⁸ www.Scientology.nl

SCIENTOLOGY: BEELD IN NEDERLAND

In de missie van Scientology komen vooral woorden als hulp en vertrouwen veel voor, maar dit zijn niet de woorden die veel buitenstaanders zouden koppelen aan Scientology. Dit is in Nederland al zo sinds de komst van Scientology in Nederland in 1970, of zoals Paul Schnabel in zijn proefschrift 'Tussen Stigma en Charisma' het zo mooi benoemd: "De eerste E-meter was nog niet uitgepakt, Scientology werd al meteen kritisch ontvangen door Johan Pfaff van Vrij Nederland met zijn bekend geworden artikel 'Scientology, de perverse padvinderij van de geest, vormt bruggenhoofd in Nederland' (13 juni 1970) en ook later zal de houding van de Nederlandse dag- en weekbladpers kritisch blijven.⁴⁹

De meest bekende aanklacht tegen Scientology van Nederlandse bodem is nog steeds Gerrit Komrij's tekst 'De stankbel van de Nieuwezijds, Contra Scientology'. Het NRC/Handelsblad publiceerde dit essay in vijf afleveringen waarna het in maart 1979 ook uitgebracht werd als één tekst. Dit was niet de eerste keer dat Komrij een openlijke aanklacht deed tegen Scientology. Al eerder schreef hij over wat hij noemt 'veel bloed, krankzinnigheid en een gigantische kassa' die hij zag onder het gordijn van de Scientology door.⁵⁰ Volgens hem was Scientology zelfs medeverantwoordelijk voor de dood van de eerder genoemde criticus Johan Pfaff. De journalist onderzocht Scientology in opdracht van meerdere ministeries en schreef hier ook over in Vrij Nederland. Pfaff heeft zijn onderzoek nooit af kunnen ronden en is gestorven terwijl er meerdere processen aangespannen door Scientology tegen hem liepen. Komrij heeft zelf ook last gehad van intimidatie door Scientologen.⁵¹

Er is inderdaad overal enorm veel informatie te vinden over het eindeloze aantal rechtszaken dat Scientology over de hele wereld aanspant tegen critici en de daarmee gepaard gaande intimidatie. Het grootste en langst slepende voorbeeld hiervan in Nederland is de rechtszaak Scientology versus XS4ALL en Spaink. Deze tien jaar durende zaak tegen de Nederlandse internetprovider en Karin Spaink, schrijfster en columniste voor onder andere het Parool werd uiteindelijk uitgevochten bij de Hoge Raad en in 2005 gewonnen door XS4ALL en Spaink. De rechtszaak betrof de internet-publicaties van het Fishman Affidavit. In

⁴⁹ Schnabel, P. (1982) *Tussen Stigma en Charisma* Rotterdam, Erasmus Universiteit, pp. 13.

⁵⁰ Komrij, G (1979) *De stankbel van de Nieuwezijds: Contra Scientology* Amsterdam: De Arbeiderspers, pp. 3.

⁵¹ Komrij, G (1979) *De stankbel van de Nieuwezijds: Contra Scientology* Amsterdam: De Arbeiderspers, pp. 6.

deze Amerikaanse rechtbankgetuigenis van een ex-scientoloog wordt geciteerd uit stukken van Scientology. Scientology beschuldigde de gedaagden van auteursrechtsschending.⁵²

Naar aanleiding van deze rechtszaak verschijnt ook in de Volkskrant een artikel over de intimidatie en rechtszaken-verslaving van Scientology: 'De sekte is berucht vanwege de ongekende felheid waarmee critici op de huid gezeten worden. Afvalligen en andere tegenstanders worden juridisch vervolgd tot ze failliet zijn. Ook worden er privédetectives ingezet om personen die via Internet kritiek uiten te intimideren'.⁵³

Ook nieuws over buitenlandse taferelen wordt in Nederland breed uitgemeten. Zoals ik eerder al zei, zijn de verschillende bekende Hollywoodsterren die Scientology aanhangen, vaak in het nieuws in verband met hun godsdienst. In een artikel in Elsevier wordt de organisatie een sekte genoemd en wordt gesteld dat Miscavige, de leider van Scientology, Cruise vergelijkt met Jezus. Daarnaast wordt gezegd dat de acteur zijn vrienden overstelpt met Scientology-literatuur en hiermee probeert te bekeren tot zijn geloof.⁵⁴

Maar dat is niet het enige nieuws dat Elsevier brengt over deze nieuwe religieuze beweging, ook nieuws uit Frankrijk waar Scientology een fikse boete heeft gekregen voor georganiseerde fraude wordt vermeld.⁵⁵

Van tijdschriften, gerespecteerde kranten tot Youtube en internetfora; overal is informatie te vinden over Scientology. Zoals uit bovenstaande voorbeelden blijkt, zijn dit voornamelijk negatieve verhalen. Als je kijkt naar de nieuwsbronnen in Nederland is dit dus ook het beeld dat heerst: Scientology is een frauderende sekte waar mensen met grootheidswaanin tegenstanders intimideren en aanklagen tot ze gewonnen hebben. In het volgende hoofdstuk wil ik proberen te achterhalen of dit beeld terug te voeren is op de religieuze aspecten van deze organisatie.

⁵² www.xs4all.nl

⁵³ *Scientology legt beslag op computers xs4all* de Volkskrant, 6 september 1995

⁵⁴ www.elsevier.nl

⁵⁵ www.elsevier.nl

SCIENTOLOGY: RELIGIE

Er wordt in veel landen betwist of Scientology daadwerkelijk een religie. Tegenstanders vrezen dat Scientology deze status alleen wil verkrijgen voor de speciale belastingvoordelen die bij een non-profitorganisatie als een kerk komen kijken. Aan de hand van meerdere godsdienstwetenschappers en sociologen zal ik verschillende theorieën behandelen die antwoord proberen te geven op de vraag of Scientology daadwerkelijk een religie is.

Wilson

Een van de weinige religiewetenschappers die onderzoek heeft gedaan naar Scientology en de legitimiteit van deze religie was socioloog en president of the International Society for the Sociology of Religion Bryan R. Wilson. Deze Britse wetenschapper leefde van 1926 tot 2004 en heeft in zijn leven veel onderzoek gedaan naar nieuwe religieuze bewegingen en cults.⁵⁶ Hij heeft onder andere de boeken *Religious Sects* en *The Social Dimensions of Sectarianism* geschreven. In beide behandelt hij ook Scientology.

Wilson heeft een aantal criteria opgesteld die zijns inziens de belangrijkste kenmerken en functies van religies aangeven. Deze aspecten moeten volgens hem 'niet worden beschouwd als noodzakelijke voorwaarden, maar als waarschijnlijkheden: het zijn verschijnselen die we aantreffen in de werkelijkheid. Deze opsomming is te beschouwen als een waarschijnlijkheidsinventaris'.⁵⁷ Deze inventaris bestaat uit 20 criteria. De desbetreffende criteria heeft professor Wilson vervolgens vergeleken met de kenmerken van Scientology. Deze heeft hij ingedeeld in de volgende categorieën: akkoord, gedeeltelijk akkoord, niet akkoord en onduidelijk. Hieronder staan de 20 criteria, bij elk criterium heb ik vermeld hoe professor Wilson het desbetreffende criterium categoriseert en waarom.

(a) het geloof in een hogere macht (of machten) die de normale zintuiglijke waarneming te boven gaat (gaan);

⁵⁶ En.wikipedia.org

⁵⁷ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 115.

Akkoord. Scientology erkent het bestaan van een Opperwezen en Thetans die ook de zintuiglijke waarneming te boven gaan.

(b) het geloof dat zo'n hogere macht niet alleen invloed uitoefent op de fysieke en sociale wereld, maar daar ook rechtstreeks op inwerkt en mogelijk die wereld heeft geschapen;

Akkoord. Aangezien Thetans volgens Scientology bestonden voor er materie was en zij de natuurlijke orde geschapen hebben.

(c) het geloof dat op bepaalde momenten in het verleden een bovennatuurlijke ingreep in menselijke aangelegenheden heeft plaatsgevonden;

Akkoord. Thetans bezetten menselijke lichamen en grijpen hierdoor voortdurend in in menselijke aangelegenheden.

(d) bovennatuurlijke machten hebben toezicht gehouden op de geschiedenis van de mens en zijn bestemming; indien deze machten worden afgebeeld als op mensen gelijkend, dan worden hun doorgaans specifieke doelstellingen toegeschreven;

Gedeeltelijk akkoord. Thetans hebben wel toezicht gehouden maar hebben volgens Scientology geen duidelijk doel voor ogen, zoals ik eerder al zei verveelden ze zich en hebben daarom de wereld gecreëerd.

(e) men gelooft dat het lot van de mens in dit leven en in het leven (of de levens) na de dood afhangt van de relaties die hij met deze bovennatuurlijke machten heeft gehad;

Akkoord. De activiteit van de Thetans en van de mens is hetzelfde, de toekomstige levens van de Thetan zullen dus beïnvloed worden door dit leven.

(f) vaak, maar niet altijd, gelooft men dat bovennatuurlijke machten op willekeurige wijze de lotsbestemming van een individu kunnen bepalen, maar

indien een individu zich op voorgeschreven wijze gedraagt, kan hij zowel zijn huidige leven als dat in de toekomst beïnvloeden;

Akkoord. Dit kan bij Scientology door middel van auditing.

(g) er zijn voorgeschreven handelingen voor individuele, collectieve of symbolische verrichtingen – dit zijn rituelen;

Onduidelijk. Er is volgens Wilson wel sprake van ritueel, zij het in zeer geringe mate als je het vergelijkt met bijvoorbeeld de rooms-katholieke mis.

(h) opvattingen over verzoening houden stand, aan de hand waarvan individuen of groepen speciale hulp van bovennatuurlijke oorsprong kunnen afsmeaken;

Niet akkoord. Verzoening is niet aanwezig bij Scientology, er wordt gezocht naar persoonlijke groei en verlichting.

(i) uitdrukkingen van vroomheid, dankbaarheid, onderdanigheid of gehoorzaamheid worden aangeboden door de gelovigen of worden in sommige gevallen van hen geëist; meestal vindt dat plaats in de tegenwoordigheid van symbolische voorstellingen van de bovennatuurlijke macht(en);

Niet akkoord. Deze zijn volgens Wilson vrijwel afwezig, behalve bij enkele overgangsrituelen zoals bij doop en geboorte.

(j) taal, objecten, plaatsen, gebouwen of seizoenen die met de bovennatuur worden geïdentificeerd, worden heilig verklaard en kunnen op hun beurt objecten van verering worden;

Niet akkoord. De technische betekenis van heilig is 'gescheiden en verboden zaken', Hubbard's leerstellingen voldoen hier niet aan.

(k) er zijn regelmatig terugkerende rituele verrichtingen of uiteenzettingen, uitdrukkingen van vroomheid, festiviteiten, vasten, collectieve boetedoening,

bedevaart en heropvoeringen of herdenkingen van episodes uit het aardse leven van goden, profeten of grote leermeesters;

Gedeeltelijk akkoord. Van origine hebben dit soort rituelen geen belangrijke plaats binnen Scientology, maar recentelijk hebben ze een aantal nieuwe herdenkingsbijeenkomsten in het leven geroepen zoals de geboortedag van L. Ron Hubbard.

(l) gelegenheden tot aanbedding en uiteenzetting van leerstellingen leiden tot het ervaren van gemeenschapszin en het gevoel van hartelijkheid, broederschap en gezamenlijke identiteit;

Gedeeltelijk akkoord. Scientology heeft weinig collectieve rituelen maar doordat Scientology wel voorziet in een totale wereldbeschouwing ervaren leden toch deze collectieve identiteit en broederschap.

(m) vaak worden gelovigen morele regels opgelegd; die kunnen verwoord zijn in wettische of ritualistische termen of in overeenstemming met de geest van een minder specifieke en hogere ethiek;

Akkoord. Scientology heeft een aantal leefregels opgesteld ter vermindering van schadelijke handelingen, zoals het christendom de 10 geboden heeft.

(n) oprechtheid van de doelstelling, onafgebroken toewijding en levenslange overgave zijn normatieve vereisten;

Akkoord. Hier legt Scientology enorm veel nadruk op, dit komt uit terug in de doeleinden van Scientology.

(o) naar gelang van hun prestaties, neemt bij de gelovigen de omvang van het aantal verdiensten en gebreken, waaraan een stelsel van beloningen en straffen is gekoppeld, toe. Het verband tussen handeling en het gevolg daarvan varieert. Aan de ene kant kan een bepaalde oorzaak tot een automatisch effect leiden en aan de andere kant is het mogelijk dat een persoonlijke tekortkoming teniet kan

worden gedaan door rituele of gewijde handelingen, door biechten en berouw te tonen of door speciale tussenkomst van bovennatuurlijke machten;

Akkoord. Persoonlijke tekortkomingen kunnen verminderd worden door auditing en training. De verschillende niveaus die hierdoor te halen zijn, kan gezien worden als het stelsel van beloningen en straffen.

(p) gewoonlijk is er een speciale groep van religieuze functionarissen die belast is met het beheer van heilige objecten, teksten en plaatsen; ook is er sprake van specialisten op het gebied van doctrinaire en rituele aangelegenheden alsmede voor geestelijke hulpverlening;

Akkoord. Auditors, cursussupervisors en kapelaans streven ernaar de theorie en praktijk van Scientology te beschermen tegen onzuiverheid en kunnen dus als beheerders worden gezien. Daarnaast zijn de auditors en kapelaans of geestelijk hulpverleners.

(q) zulke specialisten ontvangen meestal een vergoeding voor hun diensten;

Akkoord. De stafmedewerkers die ik bij het vorige punt noemde krijgen allemaal betaald; of krijgen hun plaats daarvoor training en/of auditing.

(r) wanneer specialisten zich wijden aan het systematiseren van de leerstellingen, wordt vaak beweerd dat religieuze kennis de oplossingen verschaft voor alle problemen en een verklaring geeft van de zin en het doel van het leven, alsmede een uitleg over de oorsprong en de werking van het stoffelijk universum en de menselijke geest;

Akkoord. Scientology's metafysische leerstellingen geven een verklaring voor de betekenis en doel van het leven. Ook is er een uiteengezette theorie over het ontstaan en de aarde en de menselijke natuur.

(s) door te verwijzen naar openbaring en traditie wordt de rechtmatigheid van religieuze kennis en de instituties opgeëist; vernieuwing wordt regelmatig gerechtvaardigd als herstel;

Gedeeltelijk akkoord. De authenticiteit van Scientology is in de gedaante van een openbaring van L. Ron Hubbard.

(t) de waarheid van leerstellingen en de doeltreffendheid van rituelen zijn niet onderworpen aan toetsing met de realiteit, omdat de doelstellingen uiteindelijk van bovenaards karakter zijn. Voor zowel deze doelstellingen als de aanbevolen middelen om die te bereiken, is geloof een vereiste.

Gedeeltelijk akkoord. De waarheid van sommige leerstellingen kan niet empirisch onderzocht worden maar de werkzaamheid van auditing is in praktische zin aantoonbaar.⁵⁸

Van deze 20 criteria zijn er volgens Wilson 11 Akkoord, 5 Gedeeltelijk akkoord, 3 Niet akkoord en 1 die onduidelijk is. Er kan niet gezegd worden dat elk van deze criteria even zwaar weegt, dus moet er volgens Wilson niet al te mechanisch met deze gegevens omgegaan worden. Hij ziet deze criteria als een basis op grond waarvan het waargenomen gedrag is geëvalueerd. Wilson heeft ervaren dat veel scientologen een sterk ontwikkeld gevoel voor hun religieuze toewijding hebben.⁵⁹ Gelovigen van traditionele kerken en kerkgenootschappen vertonen vaak minder toewijding.⁶⁰

Volgens Wilson veranderen religies door de samenlevingen waarin ze bestaan. Daarom is het lastig om oude, traditionele en nieuwe religieuze bewegingen langs dezelfde meetlat te leggen. Als we dit allemaal in ogenschouw nemen is volgens Wilson Scientology overduidelijk een bonafide religie en moet ook als zodanig worden beschouwd.

⁵⁸ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 141.

⁵⁹ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 143.

⁶⁰ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 144.

Frank K. Flinn

Ook adjunct professor in religieuze studies aan de Washington Universiteit in de Verenigde Staten, Frank K. Flinn interesseert zich sinds 1968 in nieuwe godsdienstige bewegingen. Vanaf 1976 heeft hij diepgaand onderzoek verricht naar Scientology en is sindsdien ook vaak als expert-getuige opgeroepen bij rechtszaken van of tegen Scientology.⁶¹

Volgens Flinn moet iedere religie voldoen aan drie kenmerken. Niet bij alle godsdiensten is ieder van deze kenmerken even zwaarwegend, maar bij alle godsdiensten zijn deze wel aantoonbaar aanwezig:

a) Ten eerste moet een godsdienst beschikken over een samenstel van geloofsopvattingen of leerstellingen die de gelovigen verbinden met de uiteindelijke zin van het leven.

(b) Ten tweede moet dit samenstel van geloofsopvattingen resulteren in godsdienstige gebruiken die kunnen worden onderverdeeld in 1) gedragsregels (constructieve geboden en afwijzende verboden of taboes), en 2) rituelen en ceremoniën, handelingen en andere gewoontes.

(c) Ten derde moeten het samenstel van geloofselementen en de gebruiken een groep gelovigen samenbrengen die een herkenbare gemeenschap vormen met een hiërarchische of congregationalistische bestuursvorm, die zich kenmerkt door een geestelijke levenswijze die in overeenstemming is met de ultieme zin van het leven zoals die door de aanhangers wordt ervaren.⁶²

Op basis van deze drie kenmerken heeft Flinn net als Wilson geconcludeerd dat Scientology een bonafide godsdienst is.⁶³ Ik zal nu uitleggen hoe hij tot deze conclusie is gekomen. Laten we hierbij de drie kenmerken zoals door Flinn aangegeven, een voor een doornemen.

⁶¹ www.washingtonpost.com

⁶² Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 148.

⁶³ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 148.

Het eerste kenmerk ging over het samenstel van geloofselementen. Bij Scientology is een grote hoeveelheid materiaal waar uit te putten valt. Al deze teksten komen van de hand van L. Ron Hubbard. Ten eerste is er het credo van Scientology wat in een eerder hoofdstuk al vermeld wordt. Wat hierin en in veel andere teksten naar voren komt is het feit dat Scientology als doel heeft dat iedereen op de wereld de staat van Clear kan bereiken. Het op zo'n manier tot stand brengen van een vernieuwde beschaving komt overeen met 'de belangrijkste overtuigingen die de beweegredenen en het geloof van 's werelds grote historische godsdiensten kenmerken'.⁶⁴

Laten we nu naar het tweede kenmerk kijken, dit ging verder in op de godsdienstige gebruiken. Scientology kent net als veel andere godsdiensten typische ceremoniële religieuze conventies zoals doop, huwelijksinzegeningen en begrafenisplechtigheden.⁶⁵ Naast deze conventionele rituelen is binnen Scientology vooral auditing enorm belangrijk. Dit kan volgens Flinn vergeleken worden met de stijgende niveaus van meditatie en bezinning bij rooms-katholieken, boeddhisten en vedanta-hindoes.⁶⁶ Ook hierin ziet Flinn dus duidelijk religieuze kenmerken binnen Scientology.

Laten we nu kijken naar het derde en laatste kenmerk, de kerkgemeenschap. Volgens Flinn kent Scientology 'een gemeenschapsleven en kerkelijke organisatiestructuur, die beide dienen om uitdrukking te geven aan het geloof, het uit te dragen en om de godsdienstige gebruiken intact te houden'.⁶⁷ Dit komt volgens hem overeen met de kerkgemeenschap van elke bij hem bekende godsdienst. Kijkende naar de drie kenmerken die volgens Flinn bij elke godsdienst aanwezig zijn, zij het in meerdere of mindere mate, kan hij dus niks anders dan concluderen dat Scientology een bonafide godsdienst is.

⁶⁴ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 153.

⁶⁵ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 153.

⁶⁶ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 153.

⁶⁷ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 155.

Dericquebourg

Ook Régis Dericquebourg heeft onderzoek gedaan naar de religieuze legitimiteit van Scientology. Deze Franse assistent-professor aan de Charles De Gaulle- Lille 3 universiteit is permanent lid van de groupe de sociologie des religions et de la laïcité van de CNRS (Nationaal Centrum voor wetenschappelijke Studies in Parijs).⁶⁸ Hij heeft meer dan vijftig wetenschappelijke artikelen geschreven over de sociologie van minderheidsreligies en spreekt regelmatig over dit onderwerp op conferenties wereldwijd.

Dericquebourg heeft tijdens zijn onderzoek Scientology vanuit een sociologisch oogpunt benaderd, de vraag hierbij was: is Scientology een godsdienst en zo ja, wat voor soort godsdienst?⁶⁹ Dericquebourg heeft hierbij gekeken naar de volgelingen van Scientology en hoe deze hun godsdienst ervaren. We gaan hierbij dan uit van een pragmatische rechtvaardiging: Scientology als godsdienst is gerechtvaardigd omdat de volgelingen dit zo ervaren.

Dericquebourg heeft een profiel geprobeerd te maken van de scientologen in Frankrijk. Hieruit kwam naar voren dat twee derde bestond uit mannen en dat het merendeel tussen de 26 en 41 jaar oud was.⁷⁰ Volgens deze volgelingen had Scientology een tastbare verbetering in hun leven gebracht en was soms zelfs de oorzaak van een totale verandering van hun levenssituatie.⁷¹ Dit was onder andere te zien in het feit dat hun gezondheid was verbeterd en hun gezinssituatie harmonieuzer was geworden. Deze volgelingen zien Scientology dus niet alleen als een godsdienst, maar zelfs als een nuttige godsdienst en gaven ook aan lid te blijven van de beweging.

Als we dus kijken naar de religieuze aspecten van Scientology kunnen we niet anders dan concluderen dat Scientology een bonafide godsdienst is. Hiermee is dus nog niet het beeld dat in Nederland heerst verklaard. Hiervoor zullen ze dieper de organisatie in moeten duiken. Daarom zal ik in het volgende hoofdstuk gaan kijken naar de organisatievorm van

⁶⁸ www.regis-dericquebourg.com

⁶⁹ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 163.

⁷⁰ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 168.

⁷¹ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 170.

Scientology om de verklaring voor het beeld van Scientology in Nederland te zoeken en hopelijk te vinden.

SCIENTOLOGY: ORGANISATIE

Zoals gezegd ga ik in dit hoofdstuk dieper op de organisatie van Scientology in. Dit om te achterhalen hoe deze kant van Scientology invloed heeft op het heersende beeld van Scientology in Nederland. Ten eerste zal ik kijken naar de structuur van de organisatie. Dit zal ik doen aan de hand van categorisaties zoals Mintzberg deze duidt. Daarna zal ik aan de hand van een theorie van Blau & Scott de opstelling van de organisatie bekijken. Hiermee bedoelen deze organisatiewetenschappers op welke groep mensen de organisatie voornamelijk is gericht. Tenslotte zal ik aan de hand van een model van Birkigt en Stadler kijken naar het imago van Scientology.

Organisatiestructuur

Organisatiewetenschapper Henry Mintzberg is een autoriteit op het gebied van organisatiestructuren en organisatieontwerp. Aan de hand van zijn theorie over organisatiestructuren zal ik trachten te achterhalen onder welke structuur Scientology te scharen valt. De vijf bekendste organisatiestructuren van Mintzberg zijn de ondernemersorganisatie, de machineorganisatie, de gediversifieerde organisatie, de professionele organisatie en de innovatieve organisatie. Later heeft hij hier nog twee structuren aan toegevoegd; namelijk de politieke organisatie en de zendingsorganisatie.⁷²

Deze laatste springt in het oog bij het classificeren van Scientology. Bij een zendingsorganisatie wordt een organisatie geleid vanuit een ideologie. We hebben gezien dat dit overduidelijk een centrale focus is van Scientology. Toch zit er ook een groot verschil in theorie en praktijk met betrekking tot de opbouw van dit organisatie type. Deze organisatievorm heeft namelijk niet, zoals Scientology dat wel heeft, een top-down benadering maar is sterk gedecentraliseerd.⁷³ Ook zijn volgens Mintzberg de taken bij deze organisatiestructuur niet gespecialiseerd en zoals we al weten is dit bij Scientology wel het geval. Iedereen heeft een eigen specifieke taak waar hij urenlange training voor heeft ontvangen.

⁷² Mintzberg, H (1999) *Mintzberg over management* Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, pp. 101.

⁷³ Mintzberg, H (1999) *Mintzberg over management* Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, pp. 227.

Als we kijken naar het soort organisatiestructuur dat Scientology laat zien, is dat eerder die van de machineorganisatie. Ik zal toelichten hoe ik tot die conclusie ben gekomen. Volgens Mintzberg heeft de structuur van een machineorganisatie bepaalde kenmerken, namelijk de volgende:

- Gecentraliseerde bureaucratie
- Officiële procedures, gespecialiseerd werk, strikte scheiding van werkzaamheden, doorgaans in functiegroepen
- Technostructuur centraal, belast met standaardisering van werkzaamheden, maar strikt gescheiden van tussengelegen niveau, zeer sterk ontwikkeld.
- Tevens uitgebreide ondersteunende staf, om de hoeveelheid onzekerheid te verkleinen.⁷⁴

Bij Scientology is zeker sprake van een gecentraliseerde bureaucratie. Het leidinggevende orgaan is de Church of Scientology International in Los Angeles. Deze kerk stuurt de verschillende kerken, missies (de kleinste kerken van Scientology) en geestelijken aan door middel van het verschaffen van richtlijnen, steun en coördinatie van alle activiteiten op het gebied van de eredienst, opleiding van geestelijken en ander personeel, informatieverstrekking en bestuurstaken, evenals de activiteiten die gericht zijn op verbetering van de samenleving.⁷⁵

Het volgende punt dat genoemd wordt door Mintzberg betreft de officiële procedures, gespecialiseerd werk en een strikte scheiding van werkzaamheden. Hiervan is ook sprake bij Scientology. Er is namelijk gekozen voor deze structuur zodat de verschillende Scientology-praktijken over de hele wereld op de juiste wijze worden geïmplementeerd en elke volgeling zeker is van een juiste toepassing van de godsdienst.⁷⁶

Zoals kenmerkend is voor een machineorganisatie staat ook bij Scientology de technostructuur centraal namelijk het Religious Technology Center. Dit centrum is belast met de standaardisering van de omgang met al het materiaal omtrent Scientology en

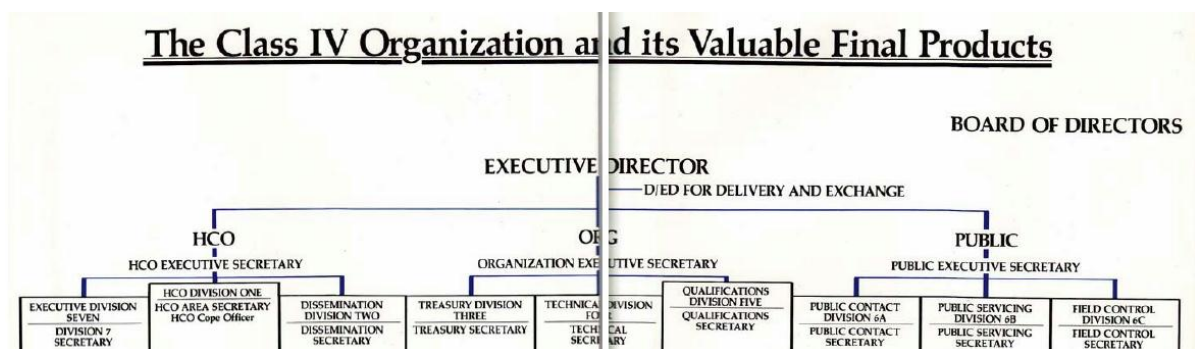
⁷⁴ Mintzberg, H (1999) *Mintzberg over management* Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, pp. 139.

⁷⁵ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 60.

⁷⁶ Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: Theologie & praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications, pp. 60.

Dianetics. (bridge 265) Mintzberg stelt dat de technostructuur binnen de machineorganisatie veel macht heeft maar volledig gescheiden is van het management⁷⁷, dit is ook het geval bij Scientology.⁷⁸

Het laatste onderdeel van de structuur van een machineorganisatie is volgens Mintzberg een uitgebreide ondersteunende staf. Hiermee doelt hij op stafeenheden voor het verlenen van allerlei diensten zoals een kantine, een postkamer, of een juridische of voorlichtingsafdeling.⁷⁹ Ook hieraan voldoet Scientology met veel aparte stafeenheden zoals ook in onderstaand organogram duidelijk wordt. Dit organogram behelst de secretariaten van de Klasse IV organisatie. Dat houdt in alle kerken wereldwijd van dit ene niveau, hiernaast zijn nog vele andere niveau, die alle weer hun eigen ondersteunende stafonderdelen hebben. Aangezien er vanuit Scientology weinig informatie gegeven wordt over de organisatiestructuur, is hier weinig over bekend. Dit is de reden dat ik mijn toevlucht heb genomen tot informatie op Wikileaks.

Bron: wikileaks

Op elk onderdeel van de organisatiestructuur komt Scientology dus overeen met een machineorganisatie. Maar een machineorganisatie is gebruikelijk voor een multinational zoals McDonald's⁸⁰, dus een religieuze organisatie met een dergelijke structuur valt op het eerste gezicht lastig te rijmen. Maar, zoals Mintzberg al aangeeft, deze configuratie is misschien niet zeldzaam maar het is zeer onwaarschijnlijk dat je een keer een

⁷⁷ Mintzberg, H (1999) *Mintzberg over management* Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, pp. 139.

⁷⁸ Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications, pp. 265.

⁷⁹ Mintzberg, H (1999) *Mintzberg over management* Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, pp. 106.

⁸⁰ Mintzberg, H (1999) *Mintzberg over management* Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, pp. 138.

machineorganisatie tegenkomt waar een ideologie overheen is gelegd.⁸¹ En laat dat nu net het geval zijn bij Scientology. Een organisatie die zich kenmerkt door een centrale ideologie is volgens Mintzberg een organisatie met rijk geschakeerde waarden en overtuigingen die de organisatie onderscheiden van anderen, waarbij mensen het gevoel hebben een opdracht te hebben en waarbij dit samengaat met charismatisch leiderschap, is ontwikkeld via tradities en legenden en versterkt wordt door identificatie.⁸² En uit mijn uitleg van Scientology blijkt dat deze organisatie hier moeiteloos aan voldoet; Scientologen hebben een eigen geloofsovertuiging met bijbehorende waarden, hebben als taak het totaal 'Clear' maken van de wereld onder de bezielende leiding van L. Ron Hubbard en is geworteld om vele tradities en legenden geschreven door Hubbard. Daarbij identificeren de volgelingen zich met de leefvoorschriften.

Deze organisatiestructuur is dus misschien een structuur die je niet dagelijks tegenkomt, maar hij hoeft niet meteen te botsen met de centrale kern van de organisatie: religie. Daarom zal ik de organisatie nu bekijken tegen het licht van Blau & Scott.

⁸¹ Mintzberg, H (1999) *Mintzberg over management* Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, pp. 237.

⁸² Mintzberg, H (1999) *Mintzberg over management* Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, pp. 227.

Opstelling van de organisatie

Wetenschapper Kees Groot stelt dat religieuze organisaties verschillende opstellingen tot hun beschikking hebben. Hiermee doelt hij op 'hoe de religieuze organisatie zich nu feitelijk opstelt tegenover hen die geïnteresseerd zijn, dat zouden kunnen zijn of moeten zijn'.⁸³ Om religieuze organisaties in te delen aan de hand van deze opstellingen gebruikt Groot een onderverdeling zoals bedacht door Blau & Scott. Peter Blau en Richard Scott schreven in 1962 het boek *Formal Organizations*, hiermee gaven ze een nieuwe en sindsdien belangrijke kijk op organisaties. Ook Lammers, Mijs & van Noort gebruiken deze onderverdeling in hun boek *Organisaties vergelijkenderwijs*. Zij onderscheiden 4 typen organisaties: een onderneming, een vereniging, een dienstverleningsorganisatie en een instelling voor openbaar nut.⁸⁴ Lammers, Mijs & van Noort rubriceren organisaties aan de hand van welke partij domineert of anders gezegd profiteert. Dit profiteren heb ik opgevat als financieel profiteren aangezien dit niet verder wordt gespecificeerd. Bij de 4 verschillende organisatietypes zijn dit op volgorde: de leiding, de organisatiegenoten, het bediend publiek en het publiek in het algemeen.⁸⁵ Volgens Kees de Groot hebben religieuze organisaties twee van deze opstellingen tot hun beschikking, namelijk als een lidmaatschapsorganisatie (zoals een vereniging) en als een dienstverleningsorganisatie (zoals een bedrijf).⁸⁶

Welke partij bij Scientology domineert is dan de volgende vraag; is dit de leiding, de organisatiegenoten, het bediend publiek of het publiek in algemeen? Zoals ik al eerder heb beschreven heerst het beeld dat de leiding van deze kerk financieel het meest profiteert. Of dit ook daadwerkelijk zo is, zal ik nu onderzoeken. Volgens ex-scientologen sluisde de moederorganisatie een slordige 400 miljoen dollar door naar bankrekeningen in Liechtenstein, Zwitserland en Cyprus. Ook uit rechtbankdocumenten bleek dat een van de organisaties, de Church of Spiritual Technology, in 1987 alleen al meer dan 503 miljoen dollar aan omzet had.⁸⁷ Al in de vroege jaren '70 ontdekte de Amerikaanse belastingdienst

⁸³ Groot, C.N. (2001) *Religieuze organisaties in Meervoud: Mogelijkheden voor 'de kerk' in de huidige Nederlandse samenleving*. Praktische Theologie, pp. 7.

⁸⁴ Lammers C.J., Mijs A.A. en Noort, W.J. van (2000) *Organisaties vergelijkenderwijs* Utrecht: Uitgeverij het Spectrum

⁸⁵ Lammers C.J., Mijs A.A. en Noort, W.J. van (2000) *Organisaties vergelijkenderwijs* Utrecht: Uitgeverij het Spectrum

⁸⁶ Groot, C.N. (2001) *Religieuze organisaties in Meervoud: Mogelijkheden voor 'de kerk' in de huidige Nederlandse samenleving*. Praktische Theologie, pp. 7.

⁸⁷ www.time.com

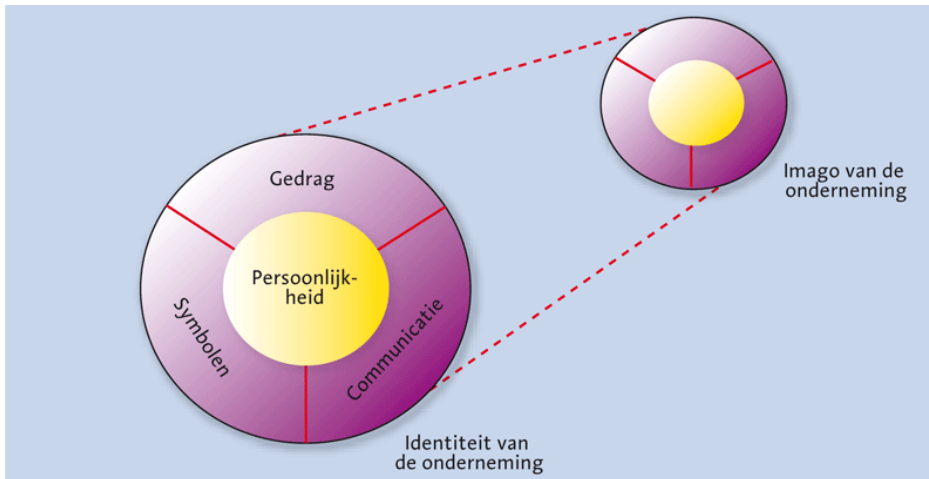
dat Hubbard miljoenen dollars stal van de kerk en witwaste via nepbedrijven in Panama waarna hij het geld doorsluisde naar Zwitserse bankrekeningen.

Dit geld komt van de vele verschillende diensten en goederen die Scientology hun leden aanbiedt. Deze diensten en goederen hebben vastgestelde prijzen die oplopen tot tienduizenden euro's.⁸⁸ Uit deze gegevens blijkt dat de leiding van Scientology financieel het meest profiteert. Dit betekent dat qua opstelling Scientology dus een onderneming is. Hiermee komt een probleem aan het licht, aangezien volgens Groot een religieuze organisatie zich dient op te stellen als dienstverlenings- of lidmaatschapsorganisatie. Dit zou het beeld dat de buitenwereld heeft van Scientology kunnen beïnvloeden. Om het beeld van Scientology nog beter te bestuderen, zal ik nu als laatste het imago van Scientology proberen te doorgronden.

⁸⁸ www.time.com

Imago van de organisatie

Als basis hierbij gebruik ik het model van Birkigt en Stadler⁸⁹ (Birkigt en Stadler 1986) Dit model geeft de relatie weer tussen imago en identiteit en hierbij wordt een imago gezien als een afdruk van de identiteit.

bron: bobdeleeuw.blogspot.com

De identiteit van de organisatie is de grote cirkel waarbinnen de kern de persoonlijkheid van de organisatie voorstelt. Daaromheen liggen de drie uitingvormen van de persoonlijkheid van deze onderneming: communicatie, symboliek en gedrag.

Communicatie behelst de verbale uitingen van het bedrijf zoals de verschillende boeken van L. Ron Hubbard. Ook het credo en de andere geloofsgeschriften vallen hieronder.

De symbolen in dit model staan voor de visuele symbolen die het bedrijf gebruikt zoals de verschillende logo's zoals het Scientology-kruis en het Scientology symbool. Ook kun je denken aan de afbeeldingen die ze gebruiken in de folders die ze verspreiden.

Met gedrag worden de activiteiten en de initiatieven bedoeld die de onderneming ondersteunt en vertoont. Dit is ook de uitingvorm die mede zorgt voor discrepantie in het beeld van Scientology. Het gedrag van Scientology is niet eenduidig. Eerder vertelde ik al over de hulp die Scientology biedt aan zijn volgelingen maar daarnaast bijvoorbeeld ook aan analfabeten, slachtoffers van natuurrampen en drugsverslaafden. Aan de andere kant van het spectrum is de felheid die Scientology vertoont tegenover ex-scientologen en critici.

⁸⁹ Birkigt, K. en Stadler, M.M. (1986) *Corporate Identity* Landsberg am Lech

Jarenlang had Scientology een beleid dat Fair Game heet. Dit beleid werd en wordt nog steeds uitgevoerd tegen ex-scientologen en critici. Deze tegenstanders worden in Scientology-termen 'onderdrukkende personen' genoemd. Onderdrukkende personen zijn mensen die actief Scientology danwel Scientologen willen onderdrukken en/of beschadigen.⁹⁰ Deze mensen kregen verschillende straffen opgelegd waaronder gevangenschap en konden daarnaast ook Fair Game worden. Als je Fair Game was had je geen recht meer op bezittingen of status en Scientologen mochten zonder bestraffing actie ondernemen tegen deze personen.⁹¹ In 1968 verklaarde Hubbard dat het beleid beëindigd moest worden aangezien het voor slechte PR zorgde, wel vermeldde hij erbij dat er niks moest veranderen aan hoe scientologen met onderdrukkende personen omgaan.⁹²

Zoals te zien is in het model van Birkigt en Stadler heeft het gedrag van een organisatie invloed op het imago. Aangezien er discrepanties aanwezig zijn binnen de identiteit van Scientology, zal dit dus ook zijn weerslag hebben op het imago van Scientology.

⁹⁰ Wallis, R. (1976) *The Road to Total Freedom* Londen: Heinemann, pp. 144.

⁹¹ Wallis, R. (1976) *The Road to Total Freedom* Londen: Heinemann, pp. 144.

⁹² Wallis, R. (1976) *The Road to Total Freedom* Londen: Heinemann, pp. 144.

COMMON GROUND

Als je vanuit religiewetenschap en organisatiewetenschap naar Scientology kijkt, vallen een aantal zaken op. Ten eerste dat bepaalde zaken overlappen aangezien niet alleen organisatiewetenschappers naar een organisatie kijken maar ook religiewetenschappers naar de organisatie van een religie kijken. Het frappantste voorbeeld hiervan is de religiewetenschapper Kees Groot die ik aanhaal in mijn scriptie, ironisch genoeg in het gedeelte waarin ik vanuit organisatiewetenschappelijk perspectief naar Scientology kijk, aangezien hij kijkt naar de organisatie van religie en hierbij theorieën van vooraanstaande organisatiewetenschappers gebruikt.

Daarnaast wordt bij beide wetenschapsgebieden binnen de theorieën veel gekeken naar kenmerken van een religie danwel organisatie. Er wordt gekeken naar details, van waaruit uiteindelijk een theorie wordt opgebouwd. De details die worden bestudeerd verschillen wel bij beide wetenschapsgebieden. Daarom kunnen deze ook goed naast elkaar bestaan in dit onderzoek. Organisatiewetenschap en religiewetenschap zijn binnen dit onderzoek namelijk aan de ene kant aanvullend op elkaar en delen aan de andere kant elkaars mening.

CONCLUSIE

Om antwoord te geven op mijn onderzoeksvraag 'Hoe is de discrepantie in het beeld van Scientology in Nederland te verklaren?' heb ik naar deze religieuze organisatie gekeken vanuit religiewetenschap en organisatiewetenschap. Wanneer je puur vanuit religiewetenschap kijkt, kun je deze discrepantie eigenlijk niet verklaren. Zou je alleen vanuit organisatiewetenschap kijken dan kom je wel achter een deel van de oorzaak van deze discrepantie. Dat is namelijk te danken aan het gedrag wat door Scientology wordt gebezigd tegenover onderdrukkende personen, dit gedrag strookt niet met het overige gedrag van Scientologen.

Het belangrijkste aspect van de discrepantie in het beeld van Scientology komt echter naar voren zodra je vanuit deze beide wetenschapsgebieden kijkt. De organisatiestructuur en opstelling van Scientology strookt namelijk niet met die van een religieuze organisatie. De structuur van Scientology komt overeen met die van bijvoorbeeld McDonalds en ook hun opstelling kenmerkt zich als die van een onderneming. Dit valt lastig te rijmen met een religieuze organisatie. Zoals Mintzberg al aangaf: dit kan voorkomen maar je zal het waarschijnlijk niet tegenkomen.

De discrepantie in het beeld van Scientology in Nederland is naar mijn mening te wijten aan twee onderdelen van Scientology: de vijandige houding tegenover critici en de inrichting van de organisatie. Om een eenduidiger en positiever imago te bewerkstelligen zou Scientology naar mijn idee dus aan deze twee zaken moeten werken.

Het zou interessant zijn om van binnenuit Scientology te onderzoeken om te kijken of aan deze zaken gewerkt wordt en zo ja hoe. Ik wil liever niet als 'onderdrukkend persoon' te boek staan dus dat onderzoek laat ik aan Alberto Stegeman of een andere waaghals over. Ik vond het interessant en soms zelfs schokkend om dit onderzoek te verrichten, maar mijn taak zit er wat mij betreft bij dezen op.

LITERATUURLIJST

Boeken

Birkigt, K. en Stadler, M.M. (1986) *Corporate Identity* Landsberg am Lech

Groot, C.N. de (2001). *Religieuze organisaties in meervoud: Mogelijkheden voor 'de Kerk' in de huidige Nederlandse samenleving*. *Praktische Theologie*, 5-24

Hubbard, L. R. (1989) *Inleiding tot de ethiek van Scientology* Kopenhagen: New Era Publications

Komrij, G (1979) *De stankbel van de Nieuwezijds: Contra Scientology* Amsterdam: De Arbeiderspers

Mintzberg, H. (1999) *Mintzberg over management* Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact

Schnabel, P. (1982) *Tussen Stigma en Charisma* Rotterdam, Erasmus Universiteit

Wallis, R. (1976) *The Road to Total Freedom* Londen: Heinemann

Samengesteld door Scientology medewerkers (1993) *What is Scientology?* Los Angeles: Bridge Publications

Samengesteld door Scientology medewerkers (1998) *Scientology: theologie en praktijk van een hedendaagse godsdienst* Kopenhagen: New Era Publications

Websites

en.wikipedia.org: geraadpleegd in juni 2011

www.elsevier.nl: geraadpleegd in juni 2011

www.guardian.co.uk: geraadpleegd in juni 2011

www.Ironhubbard.com: geraadpleegd in april 2011

www.regis-dericquebourg.com: *geraadpleegd in juni 2011*

www.Scientology.nl: *geraadpleegd in april 2011*

www.Scientology.org: *geraadpleegd in april 2011*

www.time.com: *geraadpleegd in mei 2011*

www.washingtonpost.com: *geraadpleegd in juni 2011*

www.wikileaks.ch: *geraadpleegd in mei 2011*

www.xs4all.nl: *geraadpleegd in juni 2011*